

BANKE KAO PRIVREDNI SUBJEKTI U SAVREMENIM TRŽIŠNO-EKONOMSKIM USLOVIMA

Uvod

U savremenim uslovima tranzicije u kojoj se nalazi naše društvo, pojedini pravni i ekonomski instituti dobijaju posebno na značaju. Od njihovog pravnog regulisanja i efikasnog sprovođenja zavise rezultati privrednih reformi neophodnih za izlazak privrede i društva u celini iz krize u kojoj se nalazi privreda naše zemlje već duži niz godina. Imperativ savremenog društvenog trenutka za razvojem tržišne ekonomije, podrazumeva i pravnu regulativu koja stvara uslove i omogućava nesmetano i efikasno funkcionisanje instituta tržišne ekonomije. Činjenica da zbog specifičnosti dosadašnjeg istorijsko-društvenog razvoja instituti tržišne privrede kod nas do sada nisu bili razvijeni, ili su bili nedovoljno razvijeni, ima za posledicu pojavu većeg broja, za našu privrednu i pravnu praksu novih instituta, kao i pojavu novih sadržaja, uloge i značaja određenih pravnih i ekonomskih instituta koji su i ranije kod nas postojali, ali u uslovima drugačijeg društveno-ekonomskog sistema.

Definicija, značaj i uloga banaka

Banke,¹ kao institucije koje u savremenim tržišno-ekonomskim odnosima imaju sve veći uticaj na privredu i politiku, dobijaju posebno na značaju. Naime,

* Pomoćnik direktora, Planiranje, MIS i kanali distribucije u Vojvodanskoj banci a.d., Novi Sad.

¹ Pravna enciklopedija, Savremena administracija, Beograd 1979. g.: Naziv "banka" potiče od italijanske reči banco-klupa, sto na kome su menjači u srednjovekovnim italijanskim gradovima menjali razne vrste novca. Prve ustanove slične banci postojale su već od VII do V v. pre n.e. u Vavilonu, u kome su neke privatne kuće primale na čuvanje žito i drugu hranu i davale ih na zajam drugima (tzv. tezauri). S pojavom metalnog novca javljaju se u Grčkoj i menjači, koji su svoj posao obavljali na trgu za stolom (grč. Trapeza). U starom Rimu, bankar (argentarius) se, pored menjanja novca, bavio i primanjem depozita, davanjem zajmova i posredovanjem u platnom prometu. Njegove knjige su bile javne isprave i služile kao dokaz pred sudom. Istorijski razvoj banaka ukazuje da su dve osnovne operacije dovele do njihove pojave: menjaštvo i depozitni posao. Povereni depoziti u početku se ne upotrebljavaju za kreditiranje, pa su banke običan posrednik i organ plaćanja, ali već sama činjenica da su one organ plaćanja, omogućava da ogromne sume novca cirkulišu, a da novac ne pređe iz ruke u ruku. Depozitne banke izdaju čekove, što omogućava plaćanje čekovima, čak i bez konačnog posredovanja gotovog novca, na koji ček daje pravo. Takav sistem plaćanja, omogućen bankarskim sistemom, dovodi do ogromnih ušteda u ljudstvu i vremenu. U srednjovekovnoj Italiji bankarstvo se razvilo iz potrebe za kreditom i organizovanjem platnog prometa. Već u XIII veku prilično je rasprostranjena upotreba menica i javljaju se počeci platnog proemta. u XII veku razvile su se u Italiji preteče banaka, nazvane "montes", koje su najpre zakupljivale porez, a zatim bile zajmodavonice. Iz jedne od tih "montes" (lat. mons-brdo) nastala je Casa di San Giorgio, koja se od 1407. g. bavila i žiro-prometom, te se smatra najstarijom bankom u istoriji bankarstva. U XV veku pojavljuju se velike bankarske kuće Mediči u Italiji i Fugger i Welser u južnoj Nemačkoj. U XVII veku osnovane su žiro-banke u Veneciji i Milanu. Jednu vrstu nota izdavala je Amsterdamska banka, osnovana 1609. g., ali se prvom notnom bankom na svetu smatra Bank of England, osnovana 1694. g.

“u razvijenim tržišnim ekonomijama banke obavljaju tri ključne funkcije: prikupljanje štednje stanovništva, donošenje kreditnih odluka u pogledu alokacije kapitala i nadzor (monitoring) nad performansama svih kreditiranih preduzeća.”² Banke povećavaju svoj kreditni potencijal prikupljanjem štednje stanovništva. Ovi finansijski resursi se putem plasmana banaka pretežno prelivaju u sektor privrede, a bankarski sektor u tržišnoj ekonomiji treba da obezbedi usmeravanje finansijskih sredstava na one delove sistema u kojima će se ostvariti najpovoljnije ekonomske performanse. Blagovremeno praćenje performansi kreditiranih preduzeća neophodno je kako bi se u slučaju potrebe prema preduzećima preduzimali ekonomski pritisci u cilju minimiziranja neurednog servisiranja njihovih obaveza prema bankama.

Mesto i uloga banaka u tranzicionim ekonomijama

Usled nove ekspanzije i razvoja tržišta finansijskih usluga, koji se u današnjim uslovima sve manje ograničava na nacionalna tržišta i sve više dobija međunarodni karakter, banke imaju sve veći značaj, ne samo u nacionalnim ekonomijama, već i u međunarodnim ekonomskim odnosima. Zbog toga je i na nacionalnom planu neophodno obezbediti institucionalne i ekonomske pretpostavke za nesmetano uključivanje i funkcionisanje nacionalnih banaka i drugih nacionalnih privrednih subjekata na međunarodnom tržištu i njihovo što bolje pozicioniranje u međunarodnoj tržišnoj utakmici. Za tranzicione ekonomije funkcionisanje bankarskog sistema posebno je značajno iz razloga što je u njima tržište kapitala tek u začetku, pa su za njega vezane osnovne funkcije na planu alokacije i monitoringa kapitala. Iz tog razloga funkcionisanje ukupnog ekonomskog sistema u vrlo značajnoj meri zavisi od dobrog ili lošeg funkcionisanja sistema bankarskih institucija.

Zato je generalni cilj tranzicionih ekonomija “da se izgradi robustan finansijski sistem – pre svega robustan bankarski sistem – što je tesno povezano i sa napredovanjem na planu stvaranja profitabilnih preduzeća. Ukoliko program stvaranja profitabilnih preduzeća – kao baze ukupnog ekonomskog i finansijskog sistema – sporo napreduje, teško je očekivati brze procese reforme bankarskog sistema.”³

Mesto i uloga banaka u ekonomiji Republike Srbije

U fazi tranzicije u kojoj se nalazi i naša ekonomija, transformacija bankarskog sistema je posebno značajna i bitno determiniše transformaciju celokupnog privrednog i ekonomskog sistema. U tranzicionom periodu, kao prelaznom periodu ka potpunom uključivanju naših privrednih subjekata i banaka na međunarodno i regionalna tržišta, treba obezbediti institucionalne i ekonomske okvire koji će pripremiti banke i druge privredne subjekte za učešće u tržišnoj utakmici i obezbediti im što bolju startnu osnovu u njoj. Bez toga, u uslovima oštre međunarodne utakmice i konkurencije stranih banaka i drugih privrednih subjekata koja će se nakon završetka tranzicionog perioda proširiti i na nacionalno tržište, nacionalne banke i nacionalna ekonomija nemaju bilo kakve šanse.

² Dr Milutin Ćirović, “Bankarstvo”, Beograd, 2001. g., str. 405, 406.

³ Dr Milutin Ćirović, “Bankarstvo”, Beograd, 2001. g., str. 406.

S obzirom da se kroz bankarski sistem utiče na razvoj celokupnog društva,⁴ ekonomije i privrede zemlje, transformacija bankarskog sistema, razvoj i funkcionisanje finansijskog tržišta i pravilno zakonsko regulisanje ove problematike, danas je još složenije i značajnije nego u ranijim periodima, a savremene banke postaju jedan od ključnih faktora ukupnog privrednog razvoja.

Banke u našem pozitivnom pravu

Polazeći od posebne uloge i značaja banaka za privredni i ekonomski razvoj jednog društva, posebno zbog velike koncentracije i centralizacije finansijskih sredstava u njima i njihovog uticaja na monetarnu i makroekonomsku politiku, zakonodavac je posebnim zakonima uredio osnivanje, organizaciju, poslovanje i način upravljanja bankama, kao specifičnih akcionarskih društava. Osnivanje, organizacija, poslovanje i način upravljanja bankama uređeno je Zakonom o bankama i drugim finansijskim organizacijama.

Po definiciji, banke su samostalne organizacije koje vrše kreditne i druge bankarske poslove.⁵ Prema pozitivnim propisima, banke se mogu baviti depozit-

⁴ Dr Borko Ž. Krstić: Međunarodno bankarstvo, Niš, 1998. g. i magistarski rad mr Zore Bjekić: "Specifičnosti u pravnom položaju banaka kao akcionarskih društava u odnosu na opšta pravila o stečaju kod nas i u uporednom pravu": U XX veku prvo dolazi do koncentracije banaka, a zatim i do stvaranja kartela banaka, što isključuje njihovu međusobnu konkurenciju u pogledu uslova za primanje depozita, uloga na štednju i odobravanja kredita. Banke sve više deluju na politiku i privredu, te je za poslednji stadijum u razvoju kapitalizma, imperijalizam, karakteristično srašćivanje industrijskog i bankarskog kapitala. U socijalizmu banke nisu nestale, već su se razvijale u skladu sa prihvaćenom ideologijom. Nakon drugog svetskog rata i iskustva sa velikim ekonomskim krizama, jača državna regulativa i kontrola bankarskog sistema, pre svega putem centralnih banaka i adekvatnih zakonskih propisa. Centralne banke postaju svojevrsni organi vlade, tzv. državni bankari, preko kojih države, osim emisije novca i obavljanja različitih finansijskih operacija za račun države, sprovode monetarno-kreditnu politiku i na ovaj način učestvuju u sprovođenju ekonomske politike države. Za razliku od komercijalnih banaka, koje po prirodi teže ostvarivanju svog interesa i što većeg profita, centralne banke i monetarne vlasti nad njima vode računa da u novčano-kreditnom opticaju, određenim manevrisanjem diskontnim stopama, visinom obaveznih rezervi ili politikom otvorenog tržišta, obezbede uslove i uspostave stanje koje najviše pogoduje postizanju postavljenih ciljeva ekonomske politike vlade. Uspeh te politike zavisi od pravilnosti procene privredne situacije i efekata ekonomskih i dr. mera koje država sprovodi, ali i od ponašanja poslovnog bankarskog sistema. Zbog toga sve države pokušavaju određenim zakonskim propisima i merama da bankarski sistem podvrgnu određenoj monetarnoj disciplini. Upravo zbog uticaja koje banke imaju na opšta privredna kretanja, razvoj određenih grana privrede, ekonomsku i monetarno-kreditnu politiku, države, preko centralnih banaka, kao tržišnih pokretača koji deluju između tzv. "javnog sektora" kome pripadaju i "privatnog sektora" utiču na celokupni bankarski sistem i preduzimanjem različitih mera osiguravaju opreznu i solidnu politiku banaka i količinu novca u opticaju. Zbog značaja centralnih banaka njihovo poslovanje je zakonom posebno regulisano, a u odnosu na druge (komercijalne banke) ova banka ima i određena javno-pravna ovlašćenja. Centralna banka je sa komercijalnim bankama u stalnom kontaktu, ona sa njima sarađuje, daje im preporuke, dogovara se sa njima, analizira privrednu i finansijsku situaciju i utvrđuje pravila ponašanja u narednom periodu, ali ona i prati i kontroliše aktivnosti banaka, sugerise im promene u ponašanju, a ako to ne deluje preduzima zakonom predviđene mere ili od vlade odn. parlamenta traži preduzimanje mera, kako bi se aktivnosti banaka uskladile sa politikom koju zastupa i sprovodi. Ovo je poseban vid intervencionizma, koji sve više odstupa od klasičnih načela po kojima spontani procesi omogućavaju najbolju alokaciju sredstava. Kao reakcija težnji država da finansijske tokove stavi pod kontrolu, a kao posledica ubrzane globalizacije finansijskih tržišta na osnovu primene sve savremenije informacione tehnologije, u drugoj polovini XX veka pojavljuje se tendencija denacionalizacije novca tj. težnja da se novac istrgne suverenitetu pojedinih država i da jedan novčani oblik postane planetarno sredstvo obračuna i plaćanja. Kao što je razvoj proizvodnih i trgovinskih odnosa uslovio najpre dematerijalizaciju novca, tako danas uslovljava denacionalizaciju novca, da bi se prevazi-

nim, kreditnim, emisionim, depo-poslovima, poslovima sa efektima, garancijskim poslovima, poslovima platnog prometa i drugim bankarskim poslovima u zemlji, posredovanjem u trgovini hartijama od vrednosti, kupovanjem i naplatom potraživanja i pružanjem drugih finansijskih usluga, a banke koje dobiju ovlašćenje u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje devizno poslovanje, mogu obavljati i poslove platnog prometa sa inostranstvom, kreditne poslove sa inostranstvom, kao i devizno-valutne i menjačke poslove u zemlji.

Prema pozitivnim propisima, banke su privredni subjekti – pravna lica, organizovana kao društva kapitala – akcionarska društva. Banka je društvo kapitala, akcionarskog tipa, koje ne favorizuje bilo koji oblik svojine, pošto je banka, kao i svako drugo akcionarsko društvo, društvo sa određenim kapitalom, podeljenim na određeni broj akcija koje glase na deo osnovnog kapitala akcionarskog društva.

Pored toga što su društva kapitala, banke su, zbog svoje specifične uloge i značaja za opšte privredne i društvene tokove, specifični privredni subjekti koji, i pored prihvaćenih principa tržišnog funkcionisanja privrednih subjekata, podležu posebnoj regulativi i kontroli države i monetarnih vlasti.

Važeći Zakon o bankama poznaje banke po svom organizacionom obliku, bez obzira na oblik svojine koji učestvuje u njenom osnivanju.⁶

Banke kao sinteza interesa različitih interesnih grupa

Kao i svaka druga institucija, pravno lice, i banka ima svoju organizacionu strukturu, vlasnike, organe i zaposlene.

Zbog specifične uloge koju banke imaju kao privredni subjekti, kao i zbog načina njihovog organizovanja kao privrednih društava, u njima se sintetizuju interesi različitih interesnih grupa:

- VLASNIKA
- KLIJENATA
- DRŽAVE odn. MONETARNIH VLASTI
- ZAPOSLENIH.

Interesi vlasnika su prvenstveno:

- da ostvari što veće prihode,
- da snosi što manje troškova,
- da ostvari što veći profit,
- da ostvari što veću cenu svojih proizvoda i usluga,
- da obezbedi što veći nivo zadovoljstva klijenata,
- da obezbedi stabilnost i razvoj banke,
- da se banka što bolje pozicionira na tržištu,
- da obezbedi što veći broj klijenata,
- da obezbedi što jeftinije izvore sredstava za finansiranje,
- da na deponovana sredstva klijenata plati što manju kamatu,

šle moguće barijere nacionalnih monetarnih sistema. Cilj je da se ukinu državni monopol u stvaranju novca, čime se brišu nacionalna ograničenja u stvaranju bankarskog novca. Depozitno-kreditna multiplikacija se ne odvija više samo u okviru granica određenih država... Već sada se može govoriti o bankama kao globalnim finansijskim institucijama koje ne priznaju nacionalne granice.

⁵ Pravna enciklopedija, Savremena administracija, Beograd, 1979. g.

⁶ Zakon o bankama i drugim finansijskim organizacijama ("Sl. list SRJ", br. 32/93, 24/94, 5/95, 61/95, 28/96, 16/99, (16/99), 44/99, 36/2002, 37/2002 i "Sl. glasnik RS", br. 72/2003, 61/2005)

- da se obezbedi stalni rast kapitala i imovine banke,
- da obezbedi motivisanost zaposlenih za razvoj banke i dr.

Interesi klijenata su prvenstveno:

- da za sebe obezbede što jeftinije bankarske usluge i proizvode, odn. da plati što manju cenu bankarskih usluga i proizvoda,
- da za sebe obezbedi najkvalitetnije bankarske usluge i proizvode,
- da snosi što manje troškova vezanih za nabavku bankarskih proizvoda i usluga,
- da na deponovana sredstva ostvari što veću kamatu,
- da ima što veći izbor različitih bankarskih proizvoda i usluga,
- da može da zadovolji što širu lepezu svojih interesa,
- da što jednostavnije i brže dobije bankarske proizvode i usluge,
- da sarađuje sa stabilnom poslovnom bankom, koja je likvidna i koja ima dovoljno kapitala da može da ga prati u njegovim poslovnim poduhvatima,
- da sarađuje sa stručnom, savetodavnom i pouzdanom bankom kao poslovnim partnerom koji vodi računa o interesima klijenta i dr.

Država, odn. monetarne vlasti imaju prvenstveno interes:

- da postoji jak i stabilan bankarski sistem,
- da se razvija finansijsko tržište,
- da funkcioniše finansijsko tržište u skladu sa pozitivnim propisima,
- da se ostvaruje usvojena kreditno-monetarna politika,
- da platni bilans održava u projektovanim okvirima,
- da se obezbedi stabilnost privredno-ekonomskog sistema i dr.

Interes zaposlenih je:

- da ostvare što veću zaradu i druga primanja po osnovu rada u banci,
- da obezbede što bolje uslove rada,
- da obezbede što veće mogućnosti napredovanja,
- da obezbede sigurnost zaposlenja,
- da obezbede što veću brigu poslodavca o zaposlenima i njihovim potrebama,
- da obezbede poboljšanje socijalnog statusa,
- da obezbede zadovoljavanje što veće lepeze životnih i socijalnih potreba svojih porodica,
- da je banka u kojoj su zaposleni jaka i stabilna banka koja se razvija i koja, kao takva, može da zadovolji njihove potrebe i dr.

Iako na prvi pogled interesi različitih interesnih grupa deluju međusobno suprotstavljeno i isključujuće, u banci, kao privrednom subjektu, svi ovi i drugi interesi moraju da se usklađuju na odgovarajuće nivoe, tako da su u najvećoj mogućoj meri zadovoljeni interesi svih interesnih grupa, u suprotnom, banka, kao privredni subjekt ne bi mogla da funkcioniše i opstane. Radi se o jednoj interakciji različitih “poslovnih partnera” koji zajednički ostvaruju jedan “privredni projekat”, te kao i kod svakog ugovora odn. poslovnog odnosa, “poslovni projekat” može da se uspešno ostvari jedino ukoliko su svi poslovni partneri u njemu našli i ostvaruju svoj interes. Bez interesa bilo koga od “poslovnih partnera”, nema ni uspešnog “poslovnog projekta”. Zato banke, da bi uspešno poslovale u tržišnim uslovima i što bolje se pozicionirale na tržištu moraju da vode računa, kako o svojim interesima, tako i o interesima svih ostalih zainteresovanih interesnih grupa.

Ovo pred nacionalne banke, koje su poslovale u uslovima nerazvijenog bankarskog i finansijskog tržišta postavlja imperativ promene filozofije svoga funkcionisanja i postavljanje strategije aktivnijeg delovanja.

Pretpostavke budućeg pozicionara banaka na našem tržištu

Banke se u uslovima tržišne ekonomije i razvijenog bankarskog finansijskog tržišta pojavljuju kao “prodavci” svojih proizvoda i usluga, koji sa konkurencijom mogu da se izbere za bolju poziciju na tržištu i veći profit samo ako se aktivno odnose prema “kupcima svojih proizvoda i usluga”. Da bi mogle da šire lepezu svojih proizvoda i usluga i finansijsko i bankarsko tržište na kome posluju, banke, zbog specifičnosti dosadašnjeg društveno-ekonomskog razvoja, moraju da, pored državnih i drugih institucija, preuzmu i aktivnu ulogu u popularizaciji bankarskih i finansijskih proizvoda i usluga i edukaciji stanovništva i privrednih subjekata vezano za ovu oblast i funkcionisanje bankarskog i finansijskog tržišta. Da bi se razvilo finansijsko i bankarsko tržište, neophodno je formirati svest o potrebi i naviku korišćenja različitih bankarskih i finansijskih proizvoda i usluga kod što većeg broja potencijalnih korisnika. Da bi se ovo ostvarilo neophodno je da potencijalni kupci budu upoznati sa vrstama i suštinom proizvoda koji se nude, kao i njihovim potencijalnim koristima za kupca. Samo kupcima koji znaju koje sve bankarske i finansijske usluge i proizvode mogu da kupe i koje ekonomske i druge uštede i prednosti time mogu da ostvare, moguće je prodati bankarske proizvode i usluge. Zbog ranijeg načina funkcionisanja ovog tržišta, kod nas nije dovoljno razvijena svest o značaju i lepezi ovih proizvoda i usluga, a stanovništvo i privredni subjekti uglavnom su upoznati i orijentisani na veoma usku, klasičnu, lepezu ovih proizvoda i usluga (kredit, sef, tekući račun i sl.) dok nisu dovoljno upoznati sa savremenijim (i često znatno povoljnijim za korisnika) proizvodima i uslugama. Osim kroz marketinške aktivnosti, ovu ulogu banke mogu da ostvare i kroz pružanje savetodavnih usluga, kao i kroz organizovanje različitih informativnih skupova, grupnih i pojedinačnih prezentacija, tribina i edukacija za svoje klijente i druge zainteresovane subjekte. Banke takođe moraju da razviju aktivniji pristup klijentima, što podrazumeva da banke maksimalno treba da koriste prednosti i mogućnosti prodaje putem interneta, kao i da moraju imati formiranu i razvijenu “komercijalu”, koja će, osim prodajne funkcije obavljati i istraživanja tržišta i omogućiti banci da ima povratnu informaciju sa tržišta. Zaposleni koji obavljaju poslove u “komercijali” bi u ovakvom tržišnom pristupu trebali da obilaze klijente i potencijalne klijente, nude proizvode i usluge, obave određene usluge i daju potrebne save- te na licu mesta, prate klijente i njihove potrebe i nivo zadovoljstva klijenata pruženim uslugama i održavaju stalnu komunikaciju i “vezu” sa klijentom i njegovim očekivanjima i potrebama, odn. pružaju klijentu kompletnu uslugu “njegovog bankara”. Strategija komunikacije banke sa klijentom putem “njegovog bankara” znatno bi olakšala komunikaciju između banke i klijenta i kroz neposredniji, prisniji i otvoreniji pristup omogućila kvalitetniji partnerski odnos između banke i klijenta, jer bi banka na ovaj način dobila personifikaciju kroz konkretnog zaposlenog, čime bi prestala da za klijenta bude samo otuđena finansijska institucija. Značajan preduslov ostvarivanja koncepta “svog bankara” i stvaranje potrebe klijenata za tim vidom korišćenja usluga je izgradnja i stvaranje poverenja između banke, koja se u svom konceptu personalizuje kroz konkretnog zaposlenog banke

koji obavlja ove poslove i klijenta, što se obezbeđuje angažovanjem kompetentnih, stručnih, moralnih i edukovanih zaposlenih koji pružaju ove usluge. Značajna pretpostavka u stvaranju, održavanju i jačanju poverenja između banke i njenih klijenata je kvalitetno, profesionalno, efikasno, pošteno i stručno pružanje usluga u skladu sa standardima, za šta je preduslov usvajanje Kodeksa poslovnog ponašanja koji banka i njeni zaposleni poštuju, usvojene bankarske tehnologije koje banka i zaposleni u banci primenjuju i usvojene precizne poslovne procedure po kojima banka i njeni zaposleni postupaju.

Banke kao privredni subjekti na tržištu

Banka se kao institucija, privredni subjekt, u ekonomskim i društvenim odnosima na tržištu i na finansijskom i bankarskom tržištu pojavljuje u različitim ulogama i sa različitim interesima:

- kao kupac,
- kao prodavac, i
- kao posrednik.

Kao kupac banka se pojavljuje:

- na bankarskom i finansijskom tržištu radi nabavke novca i novčanih derivata, hartija od vrednosti i dr. radi obavljanja poslova iz bankarske delatnosti,
- na tržištu ostalih roba i usluga koje su joj neophodne radi funkcionisanja kao pravnog subjekta, institucije.

Banka kao kupac ima interes:

- da je roba i usluge koje kupuje što jeftinija,
- da je roba i usluge koje nabavlja što kvalitetnija,
- da je isporuka roba i usluga koje nabavlja blagovremena,
- da je način nabavljanja roba i usluga koje su joj potrebne što brži, jednostavniji, jeftiniji, sigurniji,
- da je isporuka roba i usluga koje pribavlja što sigurnija odn. stabilnija,
- da u okviru iste cene pribavi što više usluga i roba, odn. da određenom uslugom odn. robom zadovolji što više svojih potreba,
- da robu odn. usluge nabavi što brže,
- da za plaćanje koristi što manje likvidnih sredstava, a kod kreditnih aranžmana da plati što manju kamatu i dr.

Kao prodavac banka se pojavljuje:

- na bankarskom i finansijskom tržištu radi prodaje novca i novčanih derivata, hartija od vrednosti, usluga i dr., odn. radi obavljanja poslova iz bankarske delatnosti.

Kao prodavac, banka ima interes:

- da proda što više robe i usluga,
- da ima što veći broj kupaca,
- da proda robu i usluge po što većoj ceni,
- da obezbedi prodaju uz što manje prouzrokovanje troškova,
- da ostvari što veću zaradu i profit,
- da klijenti odn. kupci robe i usluga budu što više zadovoljni,
- da izgradi i održi prepoznatljiv “brend name”,

- sa svojim proizvodima i uslugama osvoji što veće tržište i da se na njemu što bolje pozicionira,
- da ima stabilnu tražnju i plasmane odn. stabilan krug svojih kupaca (klijenata) sa trendom rasta i dr.

Kao posrednik banka se pojavljuje na bankarskom i finansijskom tržištu, kao i na specifičan način na tržištu ostalih roba i usluga.

Kao posrednik banka ima interes:

- da ostvari posredničku proviziju,
- da zadovolji klijente između kojih posluje,
- da ima što veći broj poslovnih partnera, klijenata,
- da stekne što veći broj kvalitetnih, pouzdanih poslovnih partnera koje će vezati za sebe kao korisnike bankarskih usluga i proizvoda,
- da osvoji što veće tržište i da se na njemu što bolje pozicionira,
- da izgradi i sačuva imidž dobrog i pouzdanog poslovnog partnera koji vodi računa o svojim klijentima i dr.

Banka kao privredni subjekat na tržištu roba i usluga, van finansijskog i bankarskog tržišta, nema prema pozitivnim propisima bilo kakvih specifičnosti u odnosu na ostale privredne subjekte, te se banke u ovim privrednim poslovima ponašaju u skladu sa opštim pozitivnim propisima.

Sve specifičnosti banaka kao pravnih lica i privrednih subjekata vezane su samo za njenu organizaciju i delatnost i određena ograničenja regulisana posebnim zakonom i uslovljena su prvenstveno pravima Centralne banke u nadgledanju poslovanja, kontroli banaka i propisivanju određenih mera.

Zaključak

Novi Zakon o bankama čije se donošenje najavljuje u skorijoj budućnosti, verovatno će regulisati položaj banaka u skladu sa opštim pozitivnim propisima i uneti određena nova, savremenija rešenja u ovu regulativu, što bi trebalo da obezbedi bolje funkcionisanje i razvoj bankarskog sektora kod nas. U postupku donošenja pozitivnih propisa iz ove oblasti, banke treba da obezbede aktivniju ulogu i da aktivno utiču na stvaranje ambijenta za funkcionisanje finansijskog i bankarskog tržišta. Svakako da državne institucije imaju značajnu ulogu u kreiranju opšteg ambijenta, ali jedino same banke i finansijske institucije svojim aktivnostima, u uslovima kada ih državne institucije u tome ne sprečavaju, mogu suštinski doprineti razvoju bankarskog i finansijskog tržišta. Nacionalne banke i same, kao i preko svojih udruženja i asocijacija, treba da preduzimaju aktivnosti koje će pomoći razvoju finansijskog i bankarskog tržišta i obezbediti poštovanje profesionalnih pravila i pravovremeno prilagođavanje budućoj jačoj tržišnoj konkurenciji stranih banaka. Promenom strategije poslovanja i organizovanjem u skladu sa usvojenom strategijom, usvajanjem Kodeksa poslovnog ponašanja, savremenih bankarskih tehnologija, poslovnih procedura u skladu sa savremenim svetskim standardima, razvojem kanala distribucije, permanentnom edukacijom i pravilnom selekcijom zaposlenih i obezbeđenjem savremene informacione podrške, banke i u sadašnjim uslovima mogu u znatnoj meri da doprinesu svojoj transformaciji i razvoju u pravcu boljeg pozicioniranja na finansijskom i bankarskom, nacionalnom i, u perspektivi, međunarodnom finansijskom tržištu.